

List izhaja vsaki Ane županiji enkrat na teden, ponedeljka. Naročnina: za 1 mesec L 8.—,
 3 meseca L 22.—, 6 mesecev L 40.—, 12 mesecev L 75.—, v inozemstvo mesečno
 L 650.— več.—, v tujino L 1.30.—. Oglasnina za 1 mm prostora
 v širini 1 k. za vsake in obrtne oglase L 1.—, za smrti-
 ploce, zahvale, ... L 1.50, oglase denarnih zavodov L 2.—,
 ... prvi strani L 2.—

Uredništvo in upravnništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20, Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravništvu. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne "Edinost". Poduredništvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Po padcu prestolnice, se je car, kateri se je spočetka pokušal upreti, na prigovarjanje vojnih poveljnikov, odpovedal prestolu. Določeni novi car Mihail ni hotel sprejeti kronske, temveč je postal ruskemu napadu proglas, da naj si izvoli

Sklenili so prositi pri ministrstvu za zunanje zadeve in pramosodnem ministrstvu, da se z vsjo odločnostjo zatre posredovanje pri svobodnih poklicih in da se posredovalcem sploh ne dajo kaka tozadevna dovoljenja.

«Po tej ugotovitvi značaja
ove pogodbe,» nadaljuje član-
ar, «nočemo morda sklepati,
a zasleduje ta pogodba narav-

Rimski «Lavoro d'Italia» pri-
aša brzojavko svojega poroče-
alca v Parizu, da bo glasom po-

PARIZ, 9. «New York Herald»
rinaša brzojavno vest z Duna-

LJUBLJANA, 9. V torek popoldne je vsled plinov v rudniku v Kremlju pri Šent Janžu na Dolenjskem izbruhnil požar, ki se še vedno širi. V času izbruha požara je bilo v tistem delu rudnika 15 rudarjev. 12 se jih je rešilo 3 so mrtvi. Škoda je precejšnja.

Ultramikroskop

Najmanjši svetlobni val, ti, tisti, ki tvorijo svetlobo, valovi, niso daljši od štirih desetstotink milimetra. Materialni drobci, ki so manjši nego ta valovna dolžina, ostanejo tudi pod najboljšim drobnogledom nevidni. Niso več dovolj veliki, da bi ustavljali in odsevali svetlobne žarke, ki nam sporočajo zunanjo podobo predmetov. Da jih moremo v njihovi podobi opaziti, morajo biti ti drobci celo nekaj večji, vsaj 0.0005 mm. Iz vsega tega sledi, da bi nam nič ne koristilo, tudi če bi hoteli za opazovanje manjših delcev snovi, nego so navedeni, uporabljati več nego 5000-kratno povečavo.

In vendar opazuje znanstvenik delovanje materialnih praškov, ki so stokrat manjši nego najmanjši, pod drobnogledom vidni tvorijo. Kako je mogoče?

Ta čudež se je zgodil z izumom ultramikroskopije, njeni temelji so pa tako preprosti, da bi jim ne verjel nihče, kdor ne ve, da sloni vsaka zamotana znanstvena domisljica na preprosti pojavi v naravi.

Če se nahajaš ob solnčnem dnevu v temni sobi in se zatreš v tenak žarek solca, ki vhaša skozi špranjo v okno, boš zagledal v žarku neštete miriade praškov. Ne bi jih opazil, če bi padal solnični trak naravnost v tvoje oko, moraš ga gledati od strani, pred ozadjem temne sobe. In večina tistih praškov je tako majhna, da jih s prostim očesom, v polni svetlobi dneva, ne moreš doznati. Poslužiti se moraš v tem slučaju drobnogleda, ki povečuje stokrat in še več.

Ta pojav je dal v začetku našega stoletja Zsigmondy in Siedentopf povod za sestavitve posebnega drobnogleda, ki omogoča doznano manjših delcev snovi, nego jih moremo videti z najboljšimi običajnimi mikroskopi. To je v naslovu označeni ultramikroskop (ultra = nad, žez, preko). Pri navadnem mikroskopu opazujemo predmete tako, da prihaja skozi vrsto leč svetlobni žarek, ki ga osredotočuje na predmete posebno zrcalo od spodaj, neposredno v oko. To je tako, kakor če bi v temni sobi solnični pramen seval naravnost v našo zenico. Praškov, ki so v njem, ne vidimo, ker v slepi svetlobi izginejo. Pri ultramikroskopski napravi pa opazujemo z drobnogledom svetlobni žarek od strani, kakor zasenčeno oko pramen v temni sobi. In posledica je čudež. Vsi materialni delci v območju svetlobnega traka se javijo objektivu (objektu = predmetu najbližjemu steklu v drobnogledu) in tako tudi očesu. Ti delci so pa lahko tako majhni, da ne merijo več nego nekaj milijonov milimetra (nekaj milijonov, kakor bi dejal znanstvenik). Grozna drobenost! S prostim očesom bi opazili nekaj šele tedaj, če bi stalo 10 milijard takšnih praškov drug poleg drugega v kvadratu.

Tu pa je treba takoj nekaj pripomniti. Kar vidimo s pomočjo ultramikroskopa, tudi ni stotisočkrat povečana prava podoba neznansko drobne materije, temveč je le podoba njenih vplivov na svetlobne žarke, je le sled njenih nepojmljivo majhnih delcev v morju svetlobe. Če bi leteli z zrakoplovom v silni višini nad morjem, bi ugotovili iz bele sledi na njegovi površini, da vozi pod nami ladja. Uganili bi, a ladje ne bi videli. Tako «vidimo» v ultramikroskopu tudi tiste milimikrone snovi. Ze prej smo rekli, da so po svoji pravi podobi neopazljivi. Ze zato, ker so manjši nego najmanjši svetlobni žarki, ker teh žarkov torej ne morejo sprejemati in odbijati, ker se skratka ne morejo svetiti. Toda če ne morejo na takšen način vplivati na luč in ona nanje, vplivajo lahko drugače. Vselej kadar pride svetlobni žarek mimo takšnega na vekomaj temnega praška, se zgodi med žarkom in med praškom cela drama privlačnosti in odbojnosti, žarek se mora na svoji ravni poti nekoliko upogniti, izbrati si drugo smer. Tako nastane majhna nerednost v enakomernem valovanju svetlobnega fluida (če se more to imenovati «nerednost»), ki je tem večja, čim večji je prašek in čim več lučnih trakov potuje mimo njega. In to nerednost, to upogibanje in zamotavanje žarkov vidimo pod lečo drobnogleda in sklepamo iz njiju na prisotnost

materialnega drobca, kakor sklepamo z visokega zrakoplova na nevidno ladjo iz belkaste sledi na enakomerni površini morja. To so torej temelji ultramikroskopskega gledanja. Neverjetno važne stvari je dognal človeški duh iz teh preprostih dejstev, vsa takozvana koloidalna kemija, znanost o pojavih med najmanjšimi drobci snovi, je postala mogoča šele tedaj, ko se je opremila z raziskujočim očesom ultramikroskopa. Šele tedaj je bilo mogoče dognati na primer s sigurnostjo, da delujejo v mikroskopu (v svetovju malega) isti nespremenljivi in harmonični zakoni, ki urejajo makrokosmos, svetovje ogromnega, svetovje vesoljnosti, solničnih sestavov in prameg. Ultramikroskop je postal moderni vidi prav tako neobhodno potreben pripomoček kakor kakršenkoli drugi instrument, ki jo vodi v njenem delu od zmage do zmage, od spoznanja do spoznanja. Mi slimo si zvezdoslovje brez daljnogleda, to bi bila marsikateri novodobna znanstvena stroka brez ultramikroskopa.

Razumljivo je, da je skušala tehnika to velevažno pripravo izpolniti na vse mogoče načine. Prvi ultramikroskop, kakor sta ga sestavila Zsigmondy in Siedentopf, je bil še precej nerodna stvar, ki se je posluževala cele vrste posebnih leč, da je spravila žarek iz kakšnega svetlobnega vira (močna luč ali sonce), skozi silno ozko špranjo, v vodoravni smeri pod objektiv drobnogleda. V žarišču objektiv je zadel žarek v predmet, ki so ga hoteli preiskati. Koloidalni delci snovi so upognili svetlobne vale na vse strani in so javljali opazujočemu očesu svojo prisotnost, v kolikor je del upognjenih valov zadel v mikroskop. Pri prehodu skozi leče in zlasti skozi ozko špranjo, od svetlobnega vira do objektiv, pa je žarek izgubil seveda pretežen del svoje jakosti, kar je opazovanja otežilo. Pozneje so dognali, da ni prehod skozi špranjo prav nič potreben, ker je glavno edino to, da ne zaide žarek ves v drobnogled. Izumili so si precej preproste priprave, takozvane kondenzorje (zbirale, zgoščevalce), ki dovajajo žarke do žarišča objektiv, kjer se prelomijo in nadaljujejo svojo pot skozi kondenzor nazaj, ne da bi zašli v drobnogled, v kolikor jih koloidalni delci ne upognejo vanj. Takšne zbirale je mogoče na lahek način spraviti na vsak dober mikroskop, stanejo malo in jih izdelujejo v različnih oblikah za opazovanje tekočin, plinov ali trdih teles.

Gospodarstvo

Umetna gnojila in kmetijske potrebitine.

Tržaška kmetijska družba v Trstu sprejema naročila za sledeče kmetijske potrebitine:

Umetna gnojila

Superfosfat, kalijevo sol, amonijev sulfat in čilski soliter.

Semenaki krompir

Radi prepovedi uvoza iz Jugoslavije, dobimo letos semenski krompir iz Holandske. Blago bo dospelo koncem meseca februarja 1928. Upoštevati bomo le ona naročila ki bodo pravočasno prednamenovana.

Some detelje in lucerne.

Priporočamo kmetovalcem in zadržujem, da si prednamenujejo še sedaj deteljna semena in da polagajo na to vrsto semen največjo važnost.

V zalogi imamo:

Semena: vsa zelenjadna in vrtna semena, poljska in travnata semena.

Krmila za živino: Orebove tropine, laneno seme, klajno apno, ptičje krmno itd.

Kmetijske stroje: slamorezice znamke «Mayfarth» sadne in gozdne mlince in stiskalnice (preše), stiskalnice za olje, mlečne posnemalnike, pluge, brane itd. Stroj je ki jih nimamo v zalogi, naroči: mo po želji naročnika.

Tržaška kmetijska družba v Trstu vpisana zadruga z omejenim jamstvom ulica Torrebianca 19, Telefon 44-39.

BORENA POROČILA

Trst, 9. novembra 1927.

Amsterdam 736-742, Belgija 253.50-257.50, Francija 71.824-72.124, London 89.14-89.34, New York 18.27-18.33, Španija 308-314, Švica 352.30-354.30, Atene 24.05-24.55, Berlin 434-440, Bukarešt 11.17-11.57, Praga 54.15-54.45, Ogrska 318-324, Dunaj 255.75-261.75, Zagreb 32.10-32.40.

Uradna cena zlata (8. 11.) L 353.49; vojnoobvezniške obveznice 71.15.

Zunanjetrgovinska bilanca v prvih devetih mesecih

Zunanjetrgovinska bilanca se je v prvih devetih mesecih znatno zboljšala v primeri z isto dobo lanskega leta. Uvozni prebitki se je zmanjšal za preko 2½ milijardi lir, od 6.874.5 milijonov lir lani na 4.303.5 milijonov lir letos. Zboljšanje se izkazuje tudi, če upoštevamo revalutacijo lire, kajti pasiva je letos nižja tudi preračunana na zlatno vrednost. Bolj kot te absolutne številke pa je zanimivo dejstvo, da se da ugotoviti v zadnjih mesecih tendenca vedno bolj napredujoče sanacije zunanjetrgovinske bilance. V pričetku tekočega leta se je držal uvoz še vedno na prejšnji višini in se je pričel očitno manjšati šele potem, ko se je pričela lira držati stabilna na tedanji kvoti, t. j. od aprila naprej. Tako je znašal uvozni prebitki v milijonih lir:

	1926.	1927.
januarja	805	869
aprila	1.032	584
maja	1.132	542
junija	1.023	483
julija	714	333
avgusta	320	147

Za mesec september moramo zabeležiti celo izvozni prebitki od 29 milijonov lir, medtem ko je bilo v lanskem septembru se pasive za 56 milijonov lir. To je gotovo velik napredek in je posebno razveseljavljivi radi tega, ker pade očitno v dobo stabilizacije lire na sedanji višini, kar nas more upravičiti k upanju, da se bo tudi zunanjetrgovinska bilanca, ki je eden izmed kardinalnih problemov italijanskega narodnega gospodarstva, sanirala obenem z rešitvijo valutnega problema.

Letošnje zboljšanje zunanjetrgovinske bilance se ima pripisati v prvi vrsti zmanjšanju uvoza: v prvih devetih mesecih se je namreč znižal za 4.396 milijonov lir, medtem ko je ostal izvoz razmeroma visok in se je znižal le za 1824 milijonov lir. Monžinsko je izvoz letos celo višji kot lani, po vrednosti je nižji radi nižjih cen.

Ako analiziramo posamezne postavke uvoza, vidimo, da se je zmanjšal predvsem uvoz industrijskih sirovin in sicer takih, katere so sposobne se držati dalj časa v zalozah. Tu ima sedanja prehodna doba svoj vpliv. Vsi konsumenti, navadni državljani kot trgovci in industrijalci, se držijo pri vseh nabavah po možnosti nazaj, prvič konvencionalno navadnemu konsumentu kolikor mogoče štediti pri sedanjih dobrih liri, radi trajne padajoče tendence v cenah pa upajo vsi priti do blaga po boljših cenah, ako se počakajo z nakupom. Trgovci torej pazijo, da ne napravi novih nabav, predno ni izpraznil prejšnjih zaloz in tudi potem kupuje le za dnevne potrebe, industrijaletec hoče ravno tako prej uporabiti vsa stara skladišča sirovin in prejšnje nakupovalne kontrakte. Vsi se torej nahajajo v sedanjih prehodni dobi v stremeljenju razprodati razpoložljivo blago in se varovati pred novimi nakupi. Učinke opisanega razpoloženja v krogih konsumentov, opazimo tudi v posameznih uvoznih postavkah. Uvoz industrijskih sirovin se je znatno znižal. Naj navedem samo par primerov. V prvih osmih mesecih je znašal uvoz v milijonih lir:

	1926.	1927.
bombaža	2.283	1.202
naravne volne	623	449
prane volne	126	71
kož	375	255

Če se je pa držal uvoz v prvih mesecih še precej visoko, zaznamuje v zadnjih dveh mesecih posebno znatno reduciranje. V avgustu je znašal uvoz bombaža le 96 milijonov lir v primeri z mesečno sredino 285 milijonov lir lani.

Ako promatramo izvozno stran, naletimo na sledeče zanimivosti: Izvoz industrijskih izdelkovljenih proizvodov se drži nespremenjeno na lanski višini; v posameznih postavkah zaznamuje celo množinsko in vrednostno zvišanje. Očitno se je moralo za to upotrebljavati prej uvožene sirovine. Tako je znašal izvoz v prvih osmih mesecih v milijonih lir:

	1926	1927
svil. proizvodi čisti	167	177
svileni proizvodi mešani	209	391
bombažni proizvodi	204	207

umetna svila 306 394
avtomobili 472 470
Znatno se je zvišal tudi izvoz južnega sadja, in sicer množinsko in vrednostno, v milijonih lir:

	1926.	1927.
limone	221	244
pomaranče	301	753
riž	271	268
olivno olje	76	154

Temu nasprotno se je držal uvoz žita še vedno nespremenjeno visoko, ravno tako tudi uvoz premoga, bencina in petroleja. Te štiri postavke občuti bilanca zunanje trgovine najbolj neprijetno, ker gre vsaka izmed njih v milijarde.

RAZNE ZANIMIVOSTI

Javalska princeznja

V Prosnice na Čehoslovaškem je prišla te dneve vdova po nekem javalskem princu. Imenuje se Ayn-Adipati-Fatua in je prišla iz Lonrongana. Ona je Čehinja. Pred dvasetimi leti je šla od doma iskat po svetu sreče. In res jo je našla. Poročila se je s princem in sedaj, ko ji je mož umrl, se je zopet vrnila v svojo domovino.

Kaj je res?

V Italiji in v Ameriki se trdovratno vzdržuje vest, da je bil Rudolf Valentino, znameniti filmski igralec, zastrupljen. Po enem mnenju ga je umorila ženska, ki ji ni vračal ljubezni, po drugem mnenju je pa padel Valentino kot žrtev stanovske ljubosumnosti. Več zasebnih detektivov zasleduje sedaj vso zadevo. Neka gospa je baje izpovedala, da je čula nekoč v nekem nočnem klubu, kako se je neka znana igralka naravnost vsiljevala Valentino, a jo je ta zavračal in se še prijazneje menil prav z njeno nasprotnico. Iz tega užaljenega samoljubja je nastalo sovraštvo in temu sovražstvu je igralce podlegel. Zdravniki so pa še vedno mnenja, da je bila smrt posledica vnetja slepega črevesa.

Moderna grababica

V Bostonu živi gospa Almatia Bennet, ki je dosegla te dneve sto in eno leto. Za ta svoj rojstni dan si je privoščila posebno zabavo. S svojim devet in devetdesetletnim prijateljem Charlesom Bradleyem je stopila v letalo in napravila polet nad mestom. S tem se ji je izpolnila zadnja želja, da se je vozila z najmodernejšim prometnim sredstvom.

Izgovorjava črke

Hans Bernhoff, novi uslužbenec pri tvrdki Jacobsen & Co. v Hamburgu se je začel učiti angleško. Že na prvi strani je stalo: Sure, s se izgovarja kot v francoščini «jour». Bernhoff gre in si kupi francosko slovnico, v kateri je stalo na prvih straneh: j se izgovarja kot italijanski «gi» brez predločnega glasu «d». Kupil je italijansko slovnico in dobil pojasnilo, da se «gi» izgovarja kakor v angleščini sure in v francoščini «journal». Od tedaj naprej se Hans Bernhoff, novi uslužbenec pri tvrdki Jacobsen & Comp. v Hamburgu, ni več učil angleščine.

Oblastnik, ki je izgubil svo oblast

Poirret, francoski kralj mode, je bil dolgo časa absolutni vladar mode. Kar je on ukrenil, vse se je zgodilo in ves ženski svet tostran in onstran oceana se je slepo ravnal po njegovih navodilih. On je bil tisti, ki je pred leti določil kratka krila kot najnovejšo modo in vse ženske, stare in mlade, so si pristigle stara krila, oziroma dale napraviti nova kratka krila. Poirret je pa letos rekel: moda, ki traja že pet ali šest let, ne da bi se izpremenila, ni več moda. In Poirret je šel in začel pridigati o dolgih krilih. Šel je najprej v Ameriko, ker je vedel, da mu doma v Parizu ne izostane uspeh. Toda samoderžcu so se omajala tla v Ameriki. Nobena Amerikanka ni hotela nič več vedeti o dolgih krilih, naj je še tako lepo govoril, naj je še tako lepo vzorce kazal. Isto se mu je zgodilo celo doma, ko je prišel iz Amerike po izgubljeni bitki. Tudi tu je bil premagan, tudi tu niso ženske nič več vedeli o novi modi dolgih kril, one so zadovoljne, da ostanejo starokoptine, t. j. pri kratkih krilih. Nositeljice mode so se to pot izkazale manj muhaste kot pa moda sama. Ubogi Poirret, kam je šla tvoja moč, tvoja slava, tvoja oblast?

Obsojen na smrt

V Winnipegu v Kanadi je bil te dni obsojen na smrt Earle Nelson, ki so ga splošno radi kosmatega obraza nazivali «mož gorila». Nelson je bil obtožen, da je zadalil neko Irko in neko drugo petnajstletno dekle, obe iz Winnipega. Osumljen je pa bil, da je zadalil po raznih krajih Zedinjenih držav še drugih dva in dvajset žen, ker so vsa trupla zadavljenih žensk kazala enake znake nasilnosti, kakršni so se bili opazili pri zadnjih njegovih dveh žrtvah.

Ljudsko štetje v Turčiji

Kakor smo že poročali, se je vršilo dne 28. oktobra v turški republiki prvo ljudsko štetje. Statistični urad objavlja sedaj, da šteje Turčija brez Carigrada oziroma kakor se sedaj imenuje Kemalije, 12.142.000 prebivalcev. Prebivalstvo v Carigradu se ceni na 800.000 do 1 milijon; v tem mestu se namreč še ni končalo štetjem. Glavno mesto Angora šteje le 74.784 prebivalcev.

Lepi zaslužki

Angelo Musco je izvrsten igralec in menda največji med sodobnimi italijanskimi komiki. Doma je iz Sicilije. S svojo družbo nastopa sedaj v newyorških gledališčih in ima tak uspeh, da je podaljšal bivanje in nastopanje v Manhattan Operi. Njegov dnevni zaslužek se ceni nad 50 tisoč lir.

Naročajte „Edinost“

Nakupite si izdelane obleke, paletots ranglan, površnike, dežne plašče, hlače in drugo oblačilo samo v naših skladiščih

ALLE GRANDI FABBRICHE

Trst, Corso Garibaldi 10
Telefon 31-21

Vedno novi dohodi. Zadnji vzorci po tovarniških cenah.

Lastna krojačnica I. reda v I. nadstropju

za obleke po meri.

NB. Blago, ki ne ugaja, se zamenja, tudi ako je bilo naročeno, ali pa se vrne denar.

Izšel je roman NEMEZA

Cena L 6.—, po pošti L 7.50

FERRO CHINA PIGATTI

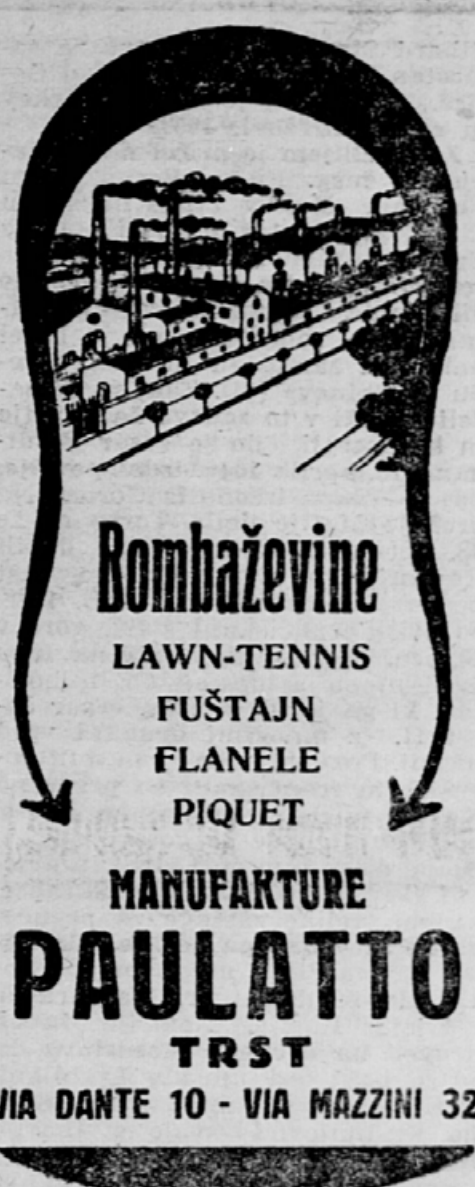
Okrepčevalno sredstvo, predpisano od zdravniških avtoritet proti MALOKRVNOSTI, BLEDICI in za OKREVANJE

LEKARNA ZANETTI - TRST - VIA Mazzini

Tiskarna Edinost v Trstu

Izvršuje vsa tiskarska dela v najmodernejšem stilu kakor tudi v večbarvnem tisku. Razpolaga z najmodernejšimi stroji, črkami, Linotype, stereotipjo ter rotacijskim strojem. Vsa naročila se izvršujejo točno in po zmernih cenah.

Ul. S. Francesco d'Assisi 20

Bombaževine
LAWN-TENNIS
FUŠTAJN
FLANELE
PIQUET
MANUFATURE
PAULATTO
TRST
VIA DANTE 10 - VIA MAZZINI 32

ZLATARNA Albeti Povh
Trst, Via Mazzini 46
Kupuje zlato, srebro in krone. Popravlja in prodaja zlatenino. — Cene zmernne.

Avtomobilna črta
Trst-Lokev-Divača-Senožeče
PODIJETJE BRUNELLI
Odhodi iz Piazza Oberdan.
Vozni red od 1. oktobra do 31. marca.
Iz Trsta v Senožeče ob 16.15. Iz Bazo-vice ob 16.45. Iz Lokve ob 17.—. Iz Diva-če ob 17.10.
Iz Senožeča v Trst ob 7.30. Iz Divače ob 7.50. Iz Bazovice ob 8.15.
Lisiki za tja in nazaj: Trst-Divača in nazaj L 13.—. Trst-Senožeče in nazaj L 16.—.

KOLO TABUCCHI
najtrpežnejše in najcenejše.
Velika zaloga pnevmatikov in potrebščin za kolesa, motorna kolesa in avtomobile.
PIO TABUCCHI
TRST (1044)
Via XXX ottobre 15

Tržaška posojilnica in hranilnica
registr. zadruga z omejl. poroštvom
uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torre bianca 19, I. n.
Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje
po 4%
večje in stalne vloge po dogovoru.
Sprejema „Dinarje“ na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru.
Davek od vlog plačuje zavod sam.
Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite.
— Obrestna mera po dogovoru. —
Na razpolago varnostne celice (safe)
Uradne ure za stranke od 8.30 do 13 in od 16 do 18.
Ob nedeljah je urad zaprt.
Štev. telef. 25-67.
Najstarejši slov. denarni zavod